

VERKLARENDE MEMORANDUM

1. DOEL

Die Begrotingswetsontwerp, 2012 reguleer die die bewilliging van geldbedrae vir die behoeftes van die Provinsie ten opsigte van die boekjaar 1 April 2012 to 31 Maart 2013.

Die memorandum vestig die aandag op beraamde inkomste wat na verwagting ontvang en ingesamel sal word vir elke jaar van die 2012 Mediumtermyn Bestedingsraamwerk ("MTBR").

2. OPSOMMING

Die 2012 MTBR begrotingsbewilliging sluit die bedrae in wat alreeds vervat is in die basislyn van die Departemente, asook nuwe toewysings. Hierdie toewysings sluit in nasionale toewysings wat verband hou met voorwaardelike toekennings, beleidsaanpassings, befondsing van nasionaal-ooreengekome prioriteite en befondsing van uit inkomste wat self deur die provinsie verkry is.

Die totale uitgaweberaming vir die Provinsie vir die 2012/13 boekjaar beloop R24.870 biljoen. Dit maak voorsiening vir die befondsing van prioriteite wat geïdentifiseer is in Die Nuwe Groeiplanbeleid, die 2009-2014 Mediumtermyn Strategiese Raamwerk (MTR), 2011 Mediumtermyn Begrotingsbeleidsverklaring (MTBBV) en die 2012 MTBR.

Die Vrystaat Provinsiale regering se geprojekteerde inkomste vir die 2012/13 boekjaar is R24.870 biljoen, wat bestaan uit billike deeloordragte van R18.531 biljoen, voorwaardelike toekennings van R5.520 biljoen, en die Provinsie se geprojekteerde eie inkomste wat R819 miljoen beloop.

TABEL 1: NETTO PROVINSIALE POSISIE

R' 000	2012/13	2013/14	2014/15
Totale Inkomste	24 870 129	26 290 195	27 607 625
Totale Toegewysde Uitgawe	24 870 127	26 260 700	27 566 394
Netto Surplus (Insentiewe befondsing)	2	29 495	41 231

3. DOEL VAN TOEWYSINGS

Die totale provinsiale begroting beloop R24.870 biljoen vir die 2012/13 boekjaar soos aangedui in Tabel 2 hieronder.

*syfers met die woorde duisend, miljoen of biljoen daaraan gekoppel, is afgerond.

Die doel van die toewysings is dus om voorsiening te maak vir implementering van die provinsiale regering se aksieprogram met spesifieke beklemtoning van die volgende:

- **Verbetering van die gehalte van onderwys** deur die verbetering van toegang tot opvoedkundige geleenthede.
- **Verbetering van gesondheidsorgvoorsiening**, veral aan behoeftiges, en om die sterftesyfer onder kinders, babas en moeders te verminder.
- **Vermindering van misdaadvlakke en die veiligheid van landsburgers te versterk** is een van die provinsiale regering se prioriteite waardeur hy hom voorneem om die getal polisiebeamptes te vermeerder wat in verskeie sleutel misdaadvoorkomingsareas spesialiseer.
- **Volhoubare groei te weeg te bring deur die handhawing van hoë vlakke van openbare investering in infrastruktuur** om die onderskeie infrastruktuur uitdagings en opdragte van die provinsiale regering te verdiep en te verbeter, is ook een van die prioriteite. Onder die infrastruktuurverwante investeringsinisiatiewe is die Harrismith Logistieke Spilpunt, Skoolkoshuise, Padkonstruksieprogram en vele ander.
- **Intensifisering van die Provinsie se openbare sektor indiensnemingsprogramme** deur indiensneming te verhoog in areas waar daar 'n duidelike behoefte bestaan, veral in die polisie, onderwys en gesondheidssektore.;
- **Implementering van die Uitgebreide Openbare Werke Program (UOWP)** in areas soos gesondheidsdienste, konstruksie, instandhouding en omgewingsbeskermingsprojekte;
- **Uitbreiding van maatskaplike ingrypings** om werkskeppingsuitdagings aan te spreek en maatskaplike beskerming te verseker.

TABEL 2: OPSOMMING VAN VOORGESTELDE TOEWYSING AAN DEPARTEMENT

R'000	2012/13
	Begrotingstoewysing
Premier	253 113
Vrystaatse Wetgewer	212 422
Ekonomiese Ontwikkeling, Toerisme en Omgewingsake	436 894
Provinsiale Tesourie	212 111
Gesondheid	7 383 255
Onderwys	10 044 709
Maatskaplike Ontwikkeling	865 450
Samewerkende Regering en Tradisionele Sake	323 042
Openbare Werke	1 269 707
Polisie, Paaie en Vervoer	1 755 500
Landbou	579 482
Sport, Kuns, Kultuur en Ontspanning	435 621
Menslike Nedersettings	1 058 221
Landelike Ontwikkeling	40 600
Totaal	24 870 127

4. BESPREKING

4.1. Provinsiale Fiskale Koevert

'n Opsomming van die totale provinsiale koevert is vervat in table 3 hieronder en weerspieël die totale inkomste van R24.870 biljoen, R26.290 biljoen en R27.607 biljoen vir die 2012/13, 2013/14 en a 2014/15 boekjare, onderskeidelik.

TABEL 3: PROVINSIALE INKOMSTE KOEVERT

R' 000	2012/13	2013/14	2014/15
Billike Deel	18 531 165	19 466 736	20 412 571
Voorwaardelike Toelaes	5 519 604	5 943 274	6 269 584
Totale Oordragte vanaf Nasionaal	24 050 769	25 410 010	26 682 155
Eie Inkomste	819 360	880 185	925 470
Totale Inkomste	24 870 129	26 290 195	27 607 625

4.2.1 Maatskaplike Sektor Toewysings

a) Gesondheid

'n Bedrag van **R7.383 biljoen** word aan die Departement van Gesondheid toegewys.

Die toewysing van hierdie Departement dek onder meer die volgende gesondheidsorgprioriteite oor die 2012 MTBR:

- Nasionale gesondheidslaboratoriums en bloeddienste;

- Gesinsgesondheidsorgspanne en Hersamestelling van Primêre Gesondheidsorg;
- Uitbreiding van Mediese Manlike Besnyding;
- Openbare Hospitaal norme en standaarde;
- Gesondheidsinfrastruktuur;
- Deurloodsing van Nasionale Gesondheidsversekering;
- 'n Tekort in Beroep Spesifieke Bedeling (BSB) aan te spreek vir Dokters, Terapeute en verpleegpersoneel;
- Vermindering van baba en kindersterftes;
- Aanspreking van Tuberkuloses (XDR en MDR); en
- Algemene gesondheidskapasiteit.

b) Onderwys

In die soeke na die verbetering van die gehalte van en toegang tot onderwys, beloop die toegewysde bedrag aan die Departement van Onderwys **R10.045 biljoen**.

Die befondsing aan die departement spreek ook die volgende sektor prioriteite oor die 2012 MTBR aan:

- Uitbreiding van die Geen Skoolgeldbeleid;
- Leerling-onderwyser Ondersteuningsmateriaal, insluitende "CAPS";
- BSB vir Opvoeders;
- Uitbreiding van onderwysers om die onderwyser-leerder verhouding in kwintiel 1 skole te verlaag;
- Voorsiening van inklusiewe onderwys om leerders met gestremdhede in hoofstroom en spesiale skole te akkommodeer;
- Universalisering van Graad R;
- Uitbreiding van Vroeë Kinderontwikkeling;
- Skolesport en Kultuur;
- Tersiêre beurse; en
- Onderwysinfrastruktuur.

c) Maatskaplike Ontwikkeling

'n Bedrag van **R865.450** miljoen is aan die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling toegewys. Die volgende prioriteite word onder meer befonds:

- Volhoubare lewensbestaan;
- Werwing en retensie van Maatskaplike Werkers;
- Infrastruktuurversterking; en
- Uitbreiding van Vroeë Kinderontwikkeling.

4.2.2 Nie-Maatskaplike Sektor toewysings

Toegewysde befondsing van die nie-maatskaplike sektor Departemente is soos volg:

a) Departement van die Premier

Die toewysing aan hierdie Departement beloop **R253.113 miljoen**. Die befondsing sal voorsiening maak vir die volgende prioriteite:

- “EXCO” aktiwiteite (gemeenskapskonsultasies & izimbizos)
- Thusanongsentra;
- Kommunikasie;
- Finalisering van die “FSGDS”;
- Spesiale Programme; en
- Gemeenskapsontwikkelperswerkers.

b) Vrystaatse Wetgewer

Die toegewysde begroting aan die Vrystaatse Wetgewer beloop **R212.422 miljoen**. Ingesluit in die toewysing is die ge-oormerkte befondsing van ‘n nuwe Wetgewergebou. Die toewysing vir die Wetgewergebou beloop **R44.5 miljoen** in 2012/13.

c) Ekonomiese Ontwikkeling, Toerisme en Omgewingsake

Die Departement van Ekonomiese Ontwikkeling, Toerisme en Omgewingsake kry ‘n toewysing van **R436.894 miljoen**. Die toewysing aan hierdie Departement sal die volgende prioriteite dek:

- Ekonomiese ontwikkeling;
- Toerisme bemaking;
- Streeks-IT Spil;
- Hernuwing van oorde;
- Inkomsteversterkingsprojekte
- Infrastruktuurversterking; en
- Oordrag na Openbare Entiteite.

d) Provinsiale Tesourie

Die Departement van die Provinsiale Tesourie kry ‘n toewysing van **R212.111 miljoen**. Die toewysing vir die bovermelde departement sal onder meer die volgende prioriteite dek:

- Bevordering van optimale gebruik van provinsiale en munisipale finansiële bronne;
- Handhawing van fiskale dissipline;
- Kapasiteitbou by departemente en munisipaliteite; en
- Versterking van finansiële beheerpraktyke in lyn met verwagte regerings resultate.

e) **Samewerkende Regering en Tradisionele Sake**

Die Departement van Samewerkende Regering en Tradisionele Sake kry 'n toegewysde bedrag van **R323.042 miljoen**. Onder die prioriteite wat befonds word, is die volgende:

- Finansiële bestuurkapasiteitsbou vir munisipaliteite;
- Voortsetting van Operasie Skoon Oudit;
- Voortsetting van hernuwing van “VIP”-toilette; en
- Huis van Tradisionele leiers.

f) **Openbare Werke**

Die toewysing aan die Departement van Openbare Werke beloop **R1.270** biljoen. Die toegewysde begroting sal die volgende prioriteite dek:

- Eiendomsbelasting en verhurings;
- Kantoorverhurings;
- Hernuwing van regeringsgeboue;
- Uitgebreide Openbare Werke Program (UOWP); en
- Inkomsteversterkingsprojekte.

g) **Polisie, Paaie en Vervoer**

Die toewysing aan die Departement van Polisie, Paaie en Vervoer beloop **R1.756 biljoen**. Die toewysing van hierdie Departement sal hoofsaaklik provinsiale paaie infrastruktuur en inkomsteversterkingsprojekte befonds.

h) **Landbou**

Die funksies van landelike ontwikkeling is oorgedra na 'n nuwe departement in die 2012 MTBR. 'n Bedrag van **R579.482 miljoen** word aan die Departement toegewys. Die toegewysde bedrag sal die volgende prioriteite befonds:

- Mohoma Mobung projek;
- Provinsiale Landbou-meesterplan;
- Voedselsekuriteit;
- Lopende uitgawe;
- Boere-ondersteuningsinisiatiewe;
- Landelike hervorming; en
- Veearts Laboratorium Opknapping.

i) **Sport, Kuns, Kultuur en Ontspanning**

Die Departement van Sport, Kuns, Kultuur en Ontspanning kry 'n toewysing van **R435.621 miljoen** vir die befondsing van provinsiale prioriteite. Die Phakisa Groot Sport Gebeure- en Ontwikkelingskorporasie entiteit is oorgeplaas na die Departement van Ekonomiese Ontwikkeling, Toerisme en Omgewingsake in die 2012 MTBR. Provinsiale prioriteite sluit onder meer die volgende in:

- Ontwikkeling van alle sportkodes;
- Kuns- en Kultuurprogramme;
- Lopende uitgawes; en
- Infrastruktuur.

j) Menslike Nedersettings

'n Bedrag van **R1.058 biljoen** word aan die Departement in 2012/13 toegewys. Die toewysing aan hierdie Departement word oorheers deur die Toelae vir Menslike Nedersettingsontwikkeling. Die oorblywende fondse maak hoofsaaklik voorsiening vir bedryfsuitgawes.

k) Landelike Ontwikkeling

Die funksies van landelike ontwikkeling is oorgedra na 'n nuwe Departement in die 2012 MTBR. 'n Bedrag van **R40.600 miljoen** word aan die Departement van Landelike Ontwikkeling toegewys.